

Votaziun federala dals 9 da zercladur 1996

Explicaziuns dal cussegl federal

Objects da la votaziun

Agricultura

La reforma da la politica agrara creescha las premissas per che l'agricultura svizra possa producir conform al martgà, ma er resguardond l'ambient ed ils animals. In nov artitgel costituziunal è la basa per questas premissas. El circumscriva l'incumbensa da l'agricultura e fixescha ch'ils manaschis pursils vegnian er indemnissads directamain da la confederaziun per lur prestaziuns multifaras.

Explicaziuns pag. 2-7
Text da la votaziun pag. 4

Organisaziun da la regenza e da l'administraziun

La nova lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun duai rinforzar il cussegl federal sco collegi. A medem temp duai l'administraziun d'entantar pli flexibla, effizienta e pli favuraivla concernent ils custs. Maximal 10 secretaris e secretarias dal stadi vegnan a sustegnair il cussegl federal tar l'adempliment da sias incumbensas. Cunter la lescha esi vegni prendi il referendum.

Explicaziuns pag. 8-15
Texta da la votaziun pag. 16-31

Emprim project:

Cuntraproposta tar l'iniziativa dal pievel «Purs e consuments – per in'agricultura datiers da la natira»

La dumonda da votaziun sa cloma:

Vulais Vus acceptar la cuntraproposta dall'assemblea federala dals 21 da december 1995 tar l'iniziativa dal pievel «Purs e consuments – per in'agricultura datiers da la natira»?

Il cussegl naziunal ha approvà il project cun 163:14 vuschs, il cussegl dals chantuns unanimamain.

Il pli impurtant en furma concisa

Ina basa fidada

Fin oz mancan en la constituziun federala disposiziuns spezialas davart la funcziun e las incumbensas da l'agricultura, cunquai ch'ina emprima proposta per in artigel davart l'agricultura è vegnida refusada ils 12 da mars 1995 cun in pitschen surpli da vuschs. L'artigel constituziunal avant maun serra questa largia. El metta in fundament solid per la politica agrara da l'avegnir e dat a la populaziun purila il sustegn necessari.

Incumbensa a l'agricultura

Il nov artigel constituziunal dat a l'agricultura ina incumbensa cumplexsiva. Ella ha da prestar ina contribuziun essenziala per segirar il provediment da victualias, per mantegnair la basa da viver natirala, per tgirar la cuntrada culturala e per segirar in'urbanisaziun decentrala dal pajais.

Las mesiras da promoziun èn circumscrittass

Per che nossas puras e noss purs possian ademplir quest'incumbensa constituziunala sto la confederaziun sustegnair els er per l'avegnir. Da muntada predominanta èn ils pajaments directs, surtut per furmas da producziun datiers da la natira e che resguardan l'ambient ed ils animals.

Meglieras infurmaziuns davart ils products

L'artigel constituziunal oblighescha la confederaziun da procurar che la provegnientscha, la qualidad e la metoda da producziun e d'elavuraziun da las victualias vegnian decleradas. La tschernia d'ina victualia determinada vegn uschia levgiada considerablmain a las consumentas ed als consumers.

L'iniziativa dals purs e consumers è vegnida retratga

Il parlament ha formulà il nov artigel constituziunal sco cuntraproposta tar l'iniziativa dal pievel «Purs e consumers – per in'agricultura datiers da la natira». Cunquai ch'el resguarda ils postulats principals dals iniziants, han quels retratg lur iniziativa. La cuntraproposta è vegnida acceptada fitg cleramain dal cussegl nazional e dal cussegl dals chantuns.

Ponderaziuns dal cussegl federal e dal parlament

Il cussegl federal ed il parlament èn persuadids ch'il nov artigel constituziunal saja ina buna basa per in'agricultura productiva che resguarda l'ambient ed ils animals. El resguarda tant ils postulats da l'agricultura sco er quels da las consumentas e dals consumers.

Text da la votaziun

Cuntraproposta da l'assemblea federala tar l'iniziativa dal pievel «Purs e consuments per in'agricultura datiers da la natira»

Or dal conclus federal dals 21 da december 1995

L'assemblea federala da la Confederaziun svizra,

avend prendì invista dal messadi dal cussegl federal dals 19 d'avust 1992*

propona d'abrogar l'artitgel 31bis ainea 3 litera b da la constituziun federala, d'aggiuntar in nov artitgel 31^{octies} e da midar l'artitgel 32 ainea 1.

Art. 31bis al. 3 litb. b

*Abrogà ***

Art. 31^{octies}

¹ La confederaziun procura che l'agricultura prestia cun ina producziun intensiva ed orientada tenor il martgà ina contribuiziun essenziala per:

- il providiment segir da la populaziun;
- il mantegniment da la basa da viver natirala e la tgira da la cuntrada culturala;
- l'urbanisaziun decentrala dal pajais.

² Complettend l'agid imputabel a sasez da l'agricultura e sch'i fa basegn divergend da la libertad da commerzi e mastern promova la confederaziun ils manaschis purils che cultiveschan il terren.

³ Ella prenda questas mesiras uschia che l'agricultura po ademplir sias incumbensas multifunzionali. Ella ha spezialmain las suandantas cumpetenzas ed incumbensas:

- Ella komplettescha l'entrada purila cun pajaments directs per realisar ina bunificaziun commensurada per las prestaziuns furnidas, cun la cundiziun ch'ina prestaziun ecologica vegnia cumprovada.
- Ella promova cun impuls economs avantagius las furmas da producziun ch'èn particularmain datiers da la natira e che resguardan l'ambient ed ils animals.
- Ella relascha prescripziuns per la decleraziun da la provegnientscha, da la qualidad, da la metoda da producziun e da la procedura d'elavuraziun per las vidualias.
- Ella protegia l'ambient da pregiudicaziuns tras in diever exagerà da cultim, da chemicalias e d'autras materias auxiliarias.
- Ella po promover la perscrutaziun, la cussegliaziun e la scolaziun agricola sco er prestar agids d'investiziun.
- Ella po relaschar prescripziuns per consolidar la proprietad dal giaschom puril.

⁴ Ella impunda per questa finamira meds liads a l'intent or dal sector da l'agricultura e meds federals generals.

*Art. 32 al. 1 emprima frasa ****

¹ Las disposiziuns menziunadas en ils artitgels 31bis, 31ter ainea 2, 31^{quater}, 31^{quinqies} e 31^{octies} alineas 2 e 3 dastgan vegnir introducidas be tras leschas federalas u conclus federals per las qualas u ils quals i po vegnir pretais la votaziun dal pievel. ...

L'assemblea federala recumonda al pievel ed als chantuns d'acceptar la cuntraproposta (Tar quest text sa tracti da la cuntraproposta dal cussegl federal e dal parlament tar l'iniziativa dal pievel «Purs e consuments – per in'agricultura datiers da la natira», ch'è vegnida retratga en favur dal text qua sura.)

* FUF 1992 VI 292

** La litera b da l'artitgel 31bis ainea 3 da la constituziun federala, ch'è d'abrogar, sa cloma: (Sche l'interess general giustifitgescha quai e sch'i fa da basegn po la confederaziun sviar da la libertad da commerzi ed industria e relaschar prescripziuns:) ...«b) per mantegnair ina puraria sauna ed in'agricultura productiva ed er per francar il giaschom puril.»

*** L'artitgel 32 correspunda al dretg da fin uss, cun in'exceptiun: Ils alineas 2 e 3 da l'artitgel 31^{octies} vegnan recepids ulteriurmain. L'artitgel 32 garanteschia pia ch'il referendum possia vegnir prendì cun 50000 suttascripziuns cunter leschas e conclus federals ch'èn vegnids relaschads a basa da l'artitgel d'agricultura.

Tge porta il project?

Incumbensas multifaras

Il nov artitgel costituziunal è la basa per il svilup d'ina agricultura moderna. El circumscriva sias pli impurtantas incumbensas; l'adempliment da quellas è en l'interess da l'entira populaziun. Cun ina produczion che resguarda il martgà e l'ambient duai l'agricultura prestar ina contribuziun essenziala per in provediment da victualias segirà, per mantegnair ina basa da viver natirala e per la tgira da la cuntrada culturala sco er per mantegnair ina urbanisaziun decentralisada dal pajais. Uschia esi evident che l'agricultura ha ultra da la produczion da victualias ina rolla centrala er concernent il mantegniment da noss ambient.

Il sustegn dal stadi è necessari er per l'avegnir

Nossas puras e noss purs èn dependents dal sustegn dal stadi. En Svizra cun sia cuntrada da muntognas e collinas èn las cundiziuns natiralas da produczion difficilas ed ils manaschis èn pitschens. En cumparegliaziun cun blers auters pajais èn ils custs da produczion pli auts en Svizra, per exempel pervi da las grevzas pli rigurusas concernent la protecziun da l'ambient e dals animals u per motivs economs. Perquai è in agid dal stadi en l'interess da l'entira populaziun. Quella vul er per l'avegnir victualias saunas ed indigenas ed ina cuntrada cultivada. Il sustegn dal stadi duai dentant tenor il nov artitgel costituziunal ir exclusivamain en favur dals manaschis purils che cultiveschan terren d'agricultura.

La produczion è drizzada tenor il basegn dal matgà

Las puras ed ils purs duain realisar lur entrada sco fin uss per la gronda part cun la vendita da lur products. In'agricultura productiva effectuescha er las autras prestaziuns en la maniera la pli efficazia, sco la tgira da la cuntrada ed il mantegniment da la basa natirala da viver. Las intervenziuns dal stadi en il martgà da products agriculs perdan lur muntada cun il nov artitgel costituziunal. L'agricultura sto per l'avegnir s'orientar tenor il martgà e planisar sia produczion consequentamain tenor ils basegns dals consuments.

Pajaments directs per prestaziuns concretas

Sut la pressiun creschenta da la concorrenza vegnan ils pretschs per products agrars a sa reducir. L'agricultura sto dentant vegnir indemnisada per las ulteriuras prestaziuns ch'ella furnescha en l'interess dal bainars communal (p.ex. mantegniment da la basa natirala da viver). L'artitgel costituziunal garante-scha la bunificaziun da questas prestaziuns tras pajaments directs. Pajaments directs che garanteschon in'entrada commensurada obtegnan però be quels manaschis che produceschan a moda ecologica. Promovidas particularmain vegnan uschia furmas da produczion datiers da la natira, che resguardan l'ambient ed ils animals, sco la produczion integrada u biologica. Ultra da quai obtegnan la confederaziun l'incarica da proteger l'aua ed il terren da memia bleras materias da cultim, da meds per tractar las plantas e d'autras chemicalias che vegnan applitgadas en l'agricultura.

Dapli infurmaziun per las consumentas ed ils consuments

Per che las consumentas ed ils consuments possian vairamain cumprar quai ch'els vulan, meglierescha la confederaziun l'infurmaziun davart ils products agriculs. Per l'avegnir duain vegnir declaradas la provegnientscha, la qualidad e la medoda da produczion e d'elavuraziun da las victualias.

Posiziun dal cussegl federal

La refurma da la politica agrara duai manar ad in'agricultura che produescha cun resguard vers l'ambient e conform al martgà. L'artitgel costituziunal fixescha las incumbensas da l'agricultura. Elavurond questa basa costituziunala ha il parlament resguardà ils puncts ils pli impurtants da la critica vers il project ch'è vegnì refusà avant circa in onn. Il cussegl federal approvescha l'artitgel costituziunal particularmain per ils motivs suandants:

Ina refurma agrara è indispensabla

Cunquai che las circumstanzas economicas e politicas s'èn midadas, sto er la politica agrara vegnir adattada. Questa nova orientaziun vegn realisada dapi 1992 en etappas. Fin uss ha il stadi sustegnì l'entrada purila cun tegnair ad aut artificialmain ils pretschs dals products. Uss duai l'agricultura surtut vegnir indemnisada cun pajaments directs per prestaziuns spezialas en favur da l'ambient. Questa nova furma da sustegn na distgargia però betg il stadi, chaschuna dentant dapli concurrenza sin il martgà ed uschia victualias pli bunmartgadas ed in'agricultura che resguarda meglier l'ambient ed ils animals.

Il nov artitgel costituziunal dat dapli segirtad

Las midadas rapidas da l'ambient, la nova orientaziun necessaria da la politica agrara e cun quella la pressiuin d'adattar ils manaschis han fatg malsegirs bleras puras e blers purs. Il nov artitgel costituziunal als dat dapli segirtad. Las puras ed ils purs san uss tge che vegn spetgà dad els e tge ch'els pon spetgar da la

confederaziun. L'artitgel fixescha che manaschis purils che cultiveschan terren e che produeschan conform il martgà vegnian promovids da la confederaziun cun diversas mesiras, particularmain cun ils pajaments directs da la confederaziun als singuls manaschis. Uschia vegn l'agricultura indemnisada per sias prestaziuns en favur da la publicitad (mantegniment d'ina basa da viver natala, tgira da la cuntrada, urbanisaziun decentralisada).

Trais novaziuns essenzialas

Da muntada particulara tant per l'agricultura sco er per la populaziun na agricola èn las suandantas disposiziuns en il nov artitgel da la costituziun:

- Be manaschis che pon cumprovar ch'els satisfetschian a las prestaziuns ecologicas pretendidas han il dretg da pajaments directs en ina dimensiun che pussibilitescha ad els in'entrada commensurada.
- Furmas da produciuon che resguardan particularmain la natira, l'ambient ed ils animals vegnan promovidas particularmain.
- La confederaziun relascha prescripziuns pertutgant la decleraziun da la

provegnientscha, da la qualitad da las metodas da producziun e d'elavuraziun per victualias cun l'intent da megliar l'infurmaziun davart ils products.

Cun questas disposiziuns tegnan cussegl federal e parlament quint da la critica, ch'è stada il motiv da la refusaziun dals 12 da mars 1995 d'ina emprima proposta per in artigel costituziunal.

Basa per ina nova lescha d'agricultura

Il nov artigel costituziunal fixescha la direcziun da la refurma da la politica agrara ch'è en preparaziun. Anc quest onn vegn il parlament a s'occupar da la revisiun totala da la lescha d'agricultura. Ella prevesa la renovaziun da l'entir sector d'alimentaziun tenor princips da l'economia dal martgà. Ils puntgs principals da questa refurma da la politica agrara èn ina reducziun da las prescripziuns ed intervenziuns dal stadi concernent il martgà sco er la fin da las garantias dal stadi per pretschs e vendita.

Diever dals meds federals cun clerass finamiras

Cun la refurma da la politica agrara vul il cussegl federal cuntanscher – detg curtamain – «dapli martgà» e «dapli ecologia» sin l'entir sector dal nutriment.

Quai na vul però betg dir che la confederaziun desistia da sia responsabladad vers las puras ed ils purs. Per che noss'agricultura possia subsister vers la pressiu adina pli ferma da la concurrenza internaziunala, sto ella er vegnir sustegnida en l'avegnir. Per quest motiv na sa reduceschan las expensas totalas da la confederaziun struschmain, malgrà la refurma agrara. Ils meds finanziaus vegnan dentant applitgads cun pli clerass miras. Els servan per ina gronda part per ils pajaments directs. Els bunifitgeschan las prestaziuns da l'agricultura en favur dal bainstar public ed en favur da l'ecologia. Ils pretschs dals producents vegnan percunter sur-laschads dapli che fin uss al martgà liber. Quai vegn a chaschunar pli bass pretschs per ils consumers.

Las deliberaziuns en il parlament

Il cussegl naziunal ed il cussegl dals chantuns han refusà l'iniziativa dal pievel «Purs e consumers – per in'agricultura datiers da la natira» ed acceptà sco cuntraproposta l'artigel costituziunal uss avant maun e quai cun ina gronda maioritad. Che las parlamentarias ed ils parlamentariss – independentamain da lur appartegienscha ad ina partida – èn sa mess uschè cleramain davos quest project, è instge nov en la politica agrara.

Per tut quests motifs recumondan cussegl federal e parlament d'approvar il nov artigel costituziunal davart l'agricultura.

Segund project:

Lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun (LORA)

La dumonda da votaziun sa cloma:

Vulais Vus acceptar la lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun (LORA) dals 6 d'october 1995?

Il cussegl naziunal ha approvà il project cun 91:62 vuschs e cun 23 abstenziuns, il cussegl dals chantuns cun 42:0 vuschs.

Il pli impurtant en furma concisa

Reger endretg sut novas cundiziuns

Il pensum dal cussegl federal è anc mai stà simpel, ma el è daventà ils davos onns anc pli cumplex pervi da l'ambient sa midà. Uschia ha il dialog cun il parlament stui vegnir profundà tar la tschertga da schliaziuns per ils problems dal pajais. S'augmentadas èn er las pretensiuns concernent l'infurmaziun, senza la quala nossa democrazia n'è betg da s'imaginar. Nus na dastgain er betg emblidar che na be l'internazionalisaziun da la politica s'è creschida, mabain er la col-lavuraziun federalistica; las stentas per in dialog permanent tranter confederaziun e chantuns mussan quai cleramain. Quest nov clima politic pretenda novas schliaziuns per ch'il cussegl federal possa ademplier ses pensum.

La nova lescha rinforza il cussegl federal

La finamira da la nova lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun (LORA) esi da rinforzar il cussegl federal.

Per quest intent prevesa la lescha particularmain trais novaziuns:

- Il cussegl federal obtegna la cumpetenza d'organisar sez l'administraziun federala. Senza lungas deliberaziuns parlamentaras po il cussegl federal adattar speditivamain l'administraziun federala a las relaziuns midadas.
- Il cussegl federal po introducir novas metodos da lavur en l'administraziun federala (per exempel la direcziun da l'administraziun orientada vers l'effizienz – per englais: New Public Management). Cun questa nova metoda vegn l'administraziun a pudair lavurar pli effizientamain e cun dapli contact cun ils burgais.
- Il cussegl federal vegn autorisà d'instituir sin il pli diesch secretaris e secretarias dal stadi che sustegnan e distgargian ils commembers dal cussegl federal. Quels pon uschia s'occupar dapli dals pensums guvernamentals.

Pertge il referendum?

In comité ha prendì il referendum cunter la lescha. Quel sa drizza cunter la nominaziun d'ulteriurs secretaris e secretarias dal stadi. Las ulteriuras novaziuns da la lescha na vegnan betg contestadas dal comité da referendum.

Ponderaziuns dal cussegl federal e dal parlament

Il cussegl federal e la maioritad dal parlament sustegnan la nova lescha. Quella na pussibilitescha betg be ina direcziun pli effizienta e favuraivla da l'administraziun, mabain rinforza er la posiziun da la regenza, essend ch'ella dat la pussaivladad als commembers dal cussegl federal da sa concentrar sin ils pensums essenzials.

Tge porta la nova lescha?

La nova lescha porta particularmain las suandantas novaziuns:

Rinforzament dal collegi dal cussegl federal

La lescha ha la finamira da pussibilitar al cussegl federal da puspè pudair ademplir meglier sias incumbensas sco collegi. Ella al dat la pussaivladad da delegar dapli incumbensas e da simplifitgar proceduras. Uschia po il cussegl federal tractar a moda prioritara las fatschentas politicas essenzialas. Dals ulteriurs pen-sums vegn el distgargià.

Structuras directivas ed administrativas pli flexiblas

Sch'il cussegl federal ha fin uss vull reorganisar l'administraziun, ha el per regla stuì sa volver al parlament. Cun la nova lescha po el adattar l'organisaziun da l'administraziun a las pretensiuns midadas e quai indepententamain e speditivamain. Las preparativas per questa refurma da l'administraziun èn iniziadas. I sa tracta d'organisar ils departaments pli equilibradamain, da reparter las incumbensas pli convegnentamain, d'introducir proceduras pli raziunalas, d'evitar duplicitads e da desister d'activitads da pitschna impurtanza.

Metodas da lavur pli modernas

La lescha creescha la basa legala per novas metodas da diriger l'administraziun. La lavur da l'administraziun po vegnir organisada pli convegnentamain e pli favuravlamain concernent ils custs.

Distgargiament tras secretaris e secretarias dal stadi

Il cussegl federal po engaschar fin diesch secretaris e secretarias dal stadi. Quels duain distgargiar e represchentar il cussegl federal cun surpigliar funcziuns directivas en ils departaments u incaricas interdepartamentalas; els pon represchentar il cussegl federal là, nua che la preschientscha d'in commember da quel n'è betg absolutamain necessaria.

Nagin augment dal personal

En la lescha esi fixà cleramain che l'instituziun da secretaris e secretarias dal stadi na dastga betg chaschunar in augment dal personal.

Arguments dal comité da referendum

Il « Comité cunter in'administraziun federala scuflada cun secretaris dal stadi danvanz » refusa la nova lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun (LORA) per ils motivs suandants:

« Ina distgargiada parziala da la cussegliera federala e dals cussegliers federals po vegnir realisada cun meds pli efficaciz e favuraivels che tras scuflar si l'administraziun federala.

Novs secretaris dal stadi cuntrafan a tuttas stentas per organisar pli effizientamain l'administraziun. Cun l'introducziun da tals datti proceduras da lavur anc pli cumplitgadas; en consequenza da la repartiziun nunclera da las cumpetenzas èn difficultads entaifer l'administraziun directamain programmadas.

La refurma avant maun strapatscha il princip da collegialitad ed engrevgia considerablaimain la collavuraziun tranter cussegl federal e parlament. Uschia vegn il funcziunament da nossa democrazia mess en dumonda.

Cun engaschar diesch secretaris dal stadi sco funcziunaris intermediars daventa il contact direct e necessari dals chantuns e da las partidas cun la regenza dal pajais per ina gronda part nunpussaivel ed a medem temp vegn pregiuditgada la vischinanza da cussegl federal cun las burgaisas e cun ils burgais.

Mintga nov secretari dal stadi vegniss a custar, sco «mez cusseglier federal» fitg bain pajà ed inclusiv l'infrastructura necessaria sco collavuraturs, auto da servetsch e.u.v., annualmain radund 1 milliun francs. 10 secretaris dal stadi custan uschia en 10 onns 100 milliuns francs per ils pajataglia!

Er en il cussegl naziunal esi stà da constatar grondas resalvas cunter quest project. En quest connex esi da dir ch'il cussegl naziunal haja anc il schaner 1995 refusà il project cun 74 cunter 59 vuschs e ch'el haja acceptà quel pir en la votaziun finala da l'october 1995 cun 91 cunter 62 vuschs, dentant cun 23 abstenziuns, in fatg che demonstrescha la malsegirezza vers la nova lescha.»

Posiziun dal cussegl federal

Il cussegl federal ha numerusas obligaziuns. Ils davos onns s'en ellas augmentadas per pliras giadas. La lavur parlamentara è vegnida intensivada, ils contacts cun las autoritads chantunalas èn daventads pli numerus, conferenzas internaziunalas da ministers han lieu pli e pli savens ed er ils meds da massa pretendan pli savens la preschientscha dal cussegl federal. Per quests motivs esi absolutamain necessari ch'ils commembers dal cussegl federal obtegnian immediat ils meds per megliar lur activitad guvernamentala. Quai è la finamira da la nova lescha, la quala il cussegl federal approvescha particularmain per ils motivs suandants:

Ins spetga adina dapli dal cussegl federal

Reger è oz pli difficil che avant ventg u trent'onns. Ils problems èn daventads pli complexs. La stgarsezza da las finanzas federalas chaschuna discussiuns politicas pli e pli diras. Noss sistem democratic pretenda dals commembers dal cussegl federal ch'els s'engaschian pli e pli, saja quai avant las chombras federalas, en las relaziuns cun ils chantuns u en la publicitad. Igl è per la Svizra pli e pli impurtant ch'ella defendia ses interess sin il plaun internaziunal e fetschia part activamain a scuntradas da ministers. La nova lescha dat la pussaivladad als commembers dal cussegl federal d'ademplier meglier lur incumbensas en quest nov conturn politic.

In'administraziun flexibla ed effizienta

Midadas en l'organisaziun da l'administraziun federala èn oz be pussaivlas suenter proceduras stentusas e custusas. Igl è per quest motiv impurtant ch'il cussegl federal possia furmar sez l'administraziun pli flexiblmain ed effizien-

tamain. La nova lescha dat questa cum-petenza a la regenza. Natiralmain che la surveglianza suprema da l'administraziun federala e la suveranità concernent il preventiv restan tar il parlament er per l'avegnir.

La refurma da l'administraziun ha gia cumenzà

Il cussegl federal vul exequir immediat ina refurma radicala da l'administraziun. Quella duai daventar pli simpla, effizienta e transparenta. El ha gia definì nov secturs, en ils quals regruppaziuns u repartiziuns ad in nov departament pon vegnir realisadas: I sa tracta dals secturs energia, comunicaziun, migraziun, planisaziun da l'ambient e dal territori, scienza e perscrutaziun, infrastruttura interna, collavuraziun sin il sector dal svilup ed agid als stadis da l'ost, dumogn da catastofas e protecziun dals cunfins. Il cussegl federal ha fixà la finamira da reducir en connex cun questa refurma l'effectiv dal personal per circa tschintg pertschient. Uschia duessi esser pussaivel da spargnar a media vista annualmain circa 240 milliuns francs.

In'administraziun moderna ed effizienta

Gist en temps da stgarsezza da meds finansials esi d'introducir en las administraziuns publicas metodos da lavur modernas ed effizientas. La nova lescha permetta quai, pertge ella augmenta l'indipendenza e la responsabladad dals uffizis e da las gruppas ed ha per consequenza ina deliberaziun pli raziunala da las fatschentas. L'administraziun federala augmenta uschia sia effizienz e la qualidad da sias prestaziuns en favur da la populaziun. Ultra da quai creescha la nova lescha la basa legala per las novas metodos davart la direcziun da l'administraziun, che vegnan gia applitgadas cun success en blers chantuns ed en bleras vischnancas.

Secretaris e secretarias dal stadi èn ina necessitad

Per pudair ademplir las incumbensas centralas da la direcziun dal stadi ston ils commembers dal cussegl federal pudair quintar cun l'agid ed il sustegn da personalitads competentas e pudair delegar a quellas tschertas incumbensas. Ils secretaris e las secretarias dal stadi èn per quest motiv ina necessitad. Els duain manar parts d'in departament, surpigliar incumbensas interdepartamentalas da muntada speziala u, sut la direcziun e la responsabladad dal schef u da la scheffa

dal departament, represchentar quels avant il parlament, en la publicitad u en conferenzas internaziunalas. Il cussegl federal dispona cun ils secretaris e secretarias dal stadi – lur dumber è limità sin diesch – da collavuratur e collavuraturas che vegnan renconuschids a basa da lur posiziun e da lur titel dals partenaris da discurs da l'exteriur, dal parlament e da la publicitad. La legitimitad e l'effizienz dals secretaris e da las secretarias dal stadi vegnan augmentadas er qua tras ch'els u ellas pon far part cun vusch consultativa da las sedutas dal cussegl federal, sche quel giavisch quai.

Tge ch'ìls adversaris e las adversarias survesan

Secretaris e secretarias dal stadi vegnan senza dubi ad appartegnair al cader il meglier pajà da la confederaziun. A vista a lur gronda responsabladad è quai giustifitgà. Il comité da referendum pretenda particularmain che l'administraziun vegnia scufflentada ed ils custs augmentads. Quai na constat betg, pertge tenor la nova lescha na dastga l'effectiv dal personal betg vegnir augmentà. Quai che pertutga ils custs esi da dir ch'els vegnian pli che cumpensads tras ils respargns considerables (240 milliuns francs per onn), ch'il cussegl federal vul realisar en il rom da la refurma da l'administraziun.

Per tut quests motivs recumondan cussegl federal e parlament d'acceptar la nova lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun.

La rolla dals secretaris e da las secretarias dal stadi

Gia oz permetta la lescha al cussegl federal da numnar secretaris u secretarias dal stadi, sche quai è necessari per las relaziuns cun l'exteriur. Il cussegl federal ha fatg diever da questa pussaivladad cun dar a trais directurs d'uffizis federals (politica da l'exteriur, economia da l'exteriur, gruppa per scienza e perscrutaziun) il titel d'in secretari dal stadi.

La lescha preschenta definescha il sector da las incumbensas dals secretaris e da las secretarias dal stadi che han da sustegnair ils commembers dal cussegl federal.

Tgi elegia els?

Il cussegl federal elegia els sin proposta dal commember che vul als engaschar. Els pon vegnir relaschads da tut temp.

Els han in status spezial tranter ils funcziunaris e las personas magistralas elegidas dal parlament.

Quants èn previs?

Il cussegl federal po eleger sin il pli diesch. Ils trais secretaris dal stadi da fin uss èn cumpigliads en quest dumber; els stuessan dentant vegnir elegids dano-vamain e lur incumbensas vegnissan definidas da nov. Na mintga departament che sto engaschar in secretari u ina secretaria dal stadi.

Tge incumbensas han els?

Els sustegnan il commember dal cussegl federal, al qual els èn suttamess e distgargian el da divers pensums. Els mainan parts d'in departament, per regla plirs uffizis federals. Els pon surpigliar incumbensas interdepartamentalas da muntada speziala ed er represchentar lur schef u lur scheffa, particularmain en las relaziuns cun l'exteriur, tar occurrenzas publicas, en sedutas da cumissiuns ed en ils cussegls federals. Els pon far part da las sedutas dal cussegl federal cun vusch consultativa. Els obtegnan in titel reconuschì generalmain en Svizra ed en l'exteriur ed uschia la muntada che correspunda a lur incumbensa. Lur carnet da lavur detaglià vegn fixà cun lur schef u lur scheffa en cunvegns da prestaziun.

Nua vegnan els engaschads?

Il cussegl federal po decider davart lur engaschament concret pir cur che l'administraziun è reorganisada. Ultra da las incumbensas che vegnan gia oz manadas da secretaris dal stadi (politica da l'exteriur/Europa, scolaziun/scienza/perscrutaziun sco er politica da l'economia exteriura) stattan per exempel en discussiun ils secturs traffic, fatgs socials/sanadad u dumondas da migraziun. Sche tuts diesch secretaris u secretarias dal stadi vegnan elegid(a)s, dependa dal resultat da la refurma da l'administraziun.

Il parlament, ha el nagut da dir?

Il parlament sto approvar l'elecziun, uschenavant ch'in secretari u ina secretaria dal stadi duai represchentar il cussegl federal en il cussegl naziunal u en il cussegl dals chantuns. Per las autras incumbensas n'è in'approvaziun betg necessaria.

Tge gudognan els?

Il cussegl federal n'ha anc betg decidi la dumonda da la classificaziun dals secretaris e da las secretarias dal stadi dal futur. Correspondent a lur pensum da gronda responsabladad esi da partir dal fatg ch'els gudognan almain tant sco ils funcziunaris da cader cun las meglieras pajas.

Quant grond è lur stab?

In secretari dal stadi, in schef da gruppia u in directur d'in uffizi na po gia oz en ils pli blers cas betg funcziunar senza collavuraturas e collavuratur. L'effectiv dal persunal federal na vegn dentant betg augmentà, perquai ch'il parlament ha gia fixà il plafond da quel.

Possedan els in auto da servetsch?

Sche quai è necessari per exequir lur activad, stat in vehichel a disposiziun als secretaris ed a las secretarias dal stadi sco quai è il cas er per las ulteriuras funcziunarias ed ils ulteriurs funcziunaris da cader da la confederaziun. Autos da servetsch stabels n'èn betg previs. Ils vehichels ston vegnir giavischads or dal parc dad autos general da l'administraziun federala.

Text da la votaziun

Lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun (LORA)

dals 6 d'october 1995

*L'assemblea federala da la Confederaziun svizra,
sa basond sin l'artitgel 85 cifra 1 da la constituziun federala,
avend gi invista dal messadi da cussegl federal dals 20 d'october 1993*,
concluda:*

Emprim titel: Principis

Art. 1 La regenza

¹ Il cussegl federal è la pli suprema autoritad directiva ed executiva da la Confederaziun.

² El consista da set commembers.

³ El vegn sustegnì dal chancelier federal u da la chanceliera federala.

Art. 2 Secretaris e secretarias dal stadi

Ils commembers dal cussegl federal vegnan sustegnids da secretaris e secretarias dal stadi.

Art. 3 L'administraziun federala

¹ L'administraziun federala è suttamesa al cussegl federal. Ella cumpiglia ils departaments e la chanzlia federala.

² Ils singuls departaments sa dividan en gruppas ed uffizis. Els disponan mintgamai d'in secretari general.

³ A l'administraziun federala appartegnan plinavant unitads da l'administraziun decentralisadas tenor las mesiras da lur decrets organisatoris.

⁴ Tras la legislaziun federala san organisaziuns e personas dal dretg public u privat, che n'appartegnan betg a l'administraziun federala, vegnir incumbensadas cun pensums administrativs.

* FUF 1993 III 997

Art. 4 Principis da l'actividad da la regenza e da l'administraziun

¹ Cussegl federal ed administraziun federala ageschan tenor la basa fixada en la constituziun ed en las leschas.

² Els s'engaschan per il bainstar general, mantegnan ils dretgs dals burgais e da las burgaisas sco er las cumpetenzas dals chantuns e promovon la collavuraziun tranter confederaziun e chantuns.

³ Els ageschan tenor principis funcziunals e raziunals.

Art. 5 Responsabladad politica

Il cussegl federal è sco collegi responsabel per l'observaziun e l'ademplant da las funcziuns guvernamentalas.

Art. 6 Examinaziun dals pensums da la confederaziun

Il cussegl federal examinescha regularmain ils pensums da la confederaziun e lur ademplant sco er l'organisaziun da l'administraziun federala concernent lur necessitad e lur concordanza cun las finamiras che resultan da la constituziun e da las leschas. El sviluppa schliaziuns per l'agir dal stadi ch'èn orientadas vers l'avegnir.

Segund titel: La regenza

Emprim chapitel: Il cussegl federal

Emprima part: Funcziuns

Art. 7 Incumbensas da la regenza

¹ Il cussegl federal fixescha las finamiras ed ils meds da sia politica guvernamentalas.

² El dat la preferenza a l'ademplant da las incumbensas guvernamentalas.

³ El prenda tuttas mesiras per garantir da tut temp l'actividad guvernamentalas.

⁴ El dat tutta fadia per mantegnair l'unitad e la solidaritad dal pajais e promova latiers la multifariadad federalistica. El presta ina contribuziun per ch'ils auters organs dal stadi possian ademplant lur pensums conform a la constituziun ed a las leschas a moda cunvegna ed actuala.

Art. 8 Legislaziun

Cun la resalva dal dretg d'iniziativa dal parlament dirigia il cussegl federal la procedura da la legislaziun. El preschenta a l'assemblea federala sbozs per midadas da la constituziun, per leschas federalas e conclus federalas e relascha las ordinaziuns, uschevant ch'el ha la cumpetenzza latiers tras la constituziun u tras la lescha.

Art. 9 Direcziun da l'administraziun federala

¹ Il cussegl federal fixescha l'organisaziun cunvegnetta da l'administraziun federala ed adattescha quella a las relaziuns.

² El promova la capacitad da prestaziun e d'innovaziun da l'administraziun federala.

³ El surveglia l'administraziun federala permanentamain e sistematicamain.

⁴ El surveglia conform a las disposiziuns spezialas las unitads administrativas decentralisadas ed ils purtaders da pensums administrativs da la confederaziun, che n'appartegnan betg a l'administraziun federala.

Art. 10 Execuziun ed administraziun da la giustia

¹ Il cussegl procura per l'execuziun dals decrets e dals ulteriurs conclus da l'administraziun federala.

² El exequescha la giustia administrativa uschenavant che quella è surdada ad el tras la legislaziun.

Art. 11 Infurmaziun

¹ Il cussegl federal garantescha l'infurmaziun da l'assemblea federala, dals chantuns e da la publicitad.

² El procura per ina infurmaziun unifurma, a temp e permanenta davart ses giudicament da la situaziun, davart planisaziuns, decisiuns e mesiras preventivas.

³ Resalvadas èn las disposiziuns spezialas per proteger ils interess publics u privats predominants.

Art. 12 Comunicaziun cun la publicitad

Il cussegl federal tgira las relaziuns cun la publicitad e s'infurmescha davart las opiniuns e las dumondas discussunadas en la publicitad.

Segunda part: Procedura ed organisaziun

Art. 13 Princip collegial

¹ Il cussegl federal prenda sias decisiuns sco collegi.

² Ils commembers dal cussegl federal defendan las decisiuns dal collegi.

Art. 14

¹ Il cussegl federal prenda las decisiuns da muntada essenziala u da muntada politica suenter ina deliberaziun communabla ed a medem temp.

² El po exequir las ulteriuras fatschentas cun agid d'ina procedura simplifitgada.

Art. 15 Finamiras

Per preparar las fatschentas da muntada essenziala u da muntada politica definescha il cussegl federala las finamiras tematicas necessarias e fixescha il rom da la deliberaziun.

Art. 16 Procedura da conrapport

¹ Fatschentas, davart las qualas il cussegl federal ha da concluder, vegnan preschentadas als commembers dal cussegl federal per lur conrapport.

² La chanzlia federala regla la procedura da conrapport.

Art. 17 Convocaziun

¹ Il cussegl federal sa raduna uschè savens che las fatschentas pretendan quai.

² Il cussegl federal vegn convocà dal chancelier federal u da la chanceliera federala sin proposta dal president u da la presidenta da la confederaziun.

³ Mintga commember dal cussegl federal po pretender da tut temp l'execuziun d'ina tractativa.

⁴ En cas urgents po il president u la presidenta da la confederaziun divergiar da la procedura ordinaria per convocar ed exequir tractativas.

Art. 18 Discussiuns e dietas en clausura

Per deliberar dumondas da gronda muntada exequescha il cussegl federal discussiuns spezialas e dietas en clausura.

Art. 19 Presidi e participaziun

¹ Il president u la presidenta da la confederaziun maina las tractativas dal cussegl federal.

² Ultra dals commembers dal cussegl federal fa il chancelier federal u la chanceliera federala part da las tractativas dal cussegl federal e quai cun vusch consultativa. El u ella ha il dretg da far propostas pertutgant las fatschentas da la chanzlia federala.

³ Il vicechancelier e la vicechanceliera fan part da las tractativas, nun ch'il cussegl federal fixeschia insatge auter.

⁴ Sin proposta dal schef u da la scheffa dal departament cumpetent envida il president u la presidenta da la confederaziun ils secretaris u las secretarias dal stadi, uschenavant che lur champs da lavur èn pertutgads, a las tractativas dal cussegl federal. Quels han vusch consultativa.

⁵ Sch'i para inditgà al cussegl federal per motivs da sia infurmaziun u sia furmaziun da l'opiniun, envida el a sias tractativas ulteriuras forzas directivas sco er experts d'entai-fer e d'ordaifer l'administraziun federala.

Art. 20 Abilitad da concluder

¹ Il cussegl federal po tractar valaivlamain, sche almain quatter commembers dal cussegl federal èn preschents.

² El decida cun la pluralitad da las vuschs. Abstenziun da la vusch è permissa; in conclus è valaivel, sch'el obtegna almain la vusch da trais commembers.

³ Il commember dal cussegl federal che ha il presidi vuscha er. En cas d'egualitad da las vuschs dumbra sia vusch duas gia; quai na vala dentant betg en cas d'elecziuns.

Art. 21 Obligaziun da recusaziun

¹ Commembers dal cussegl federal e las personas numnadas en l'artitgel 19 prendan recusaziun, sch'els han in interess persunal direct vi d'ina fatschenta.

² Sch'igl è da prender decisiuns u da decider davart recurs, valan las disposiziuns da recusaziun da la lescha davart la procedura administrativa.

Art. 22 Exclusiun da la publicitad

Las tractativas dal cussegl federal e la procedura da conrapport segund l'artitgel 16 n'èn betg publicas. L'infurmaziun sa drizza tenor l'artitgel 11.

Art. 23 Substituziun

Il cussegl federal numna ord ses mez per mintgin da ses commembers in substitut u ina substituta. Resalvà è l'artitgel 37.

Art. 24 Cumissiuns dal cussegl federal

¹ Il cussegl federal po numnar ord ses mez cumissiuns per tschertas fatschentas. Quellas sa cumponan per regla da trais commembers.

² Las cumissiuns preparan tractativas e decisiuns dal cussegl federal u mainan per il collegi tractativas cun autras autoritads svizras u estras u cun privats.

Art. 25 Ordinaziun d'organisaziun

Il cussegl federal regla en in'ordinaziun co el ademplescha pli detagliadamain sias funcziuns.

Segund chapitel: Il president u la presidenta da la confederaziun

Art. 26 Funcziuns en il collegi dal cussegl federal

¹ Il president u la presidenta da la confederaziun maina il cussegl federal.

² Il president u la presidenta da la confederaziun:

- a. procura ch' il cussegl federal prenda a mauns sias incumbensas a temp, a moda convegnenta e coordinada e maina ellas a buna fin;

- b. prepara las tractativas dal cussegl federal ed intermediéscha en dumondas dispi-taivlas;
- c. fa atenziun che la surveglianza dal cussegl federal sur l'administraziun federala vegnia organisada ed exequida a moda cunvegna;
- d. po da tut temp ordinar examinaziuns da tschertas fatschentas e propona eventual-main al cussegl federal las mesiras adattadas.

Art. 27 Decisiuns presidialas

- ¹ Il president u la presidenta da la confederaziun ordaina en cas urgents mesiras pre-ventivas.
- ² Sch'igl n'è betg pussaivel d'exequir ina tractativa ordinaria u extraordinaria dal cus-segl federal, decida empè da lez il president u la presidenta da la confederaziun.
- ³ Questas decisiuns ston posteriurmain vegnir preschentas al cussegl federal per l'approvaziun.
- ⁴ Il cussegl federal po plinavant autorisar il president u la presidenta da la confedera-ziun da decider sez fatschentas ch'èn oravant tut da natira formala.

Art. 28 Substituziun

- ¹ Sch'il president u la presidenta da la confederaziun è impedi/da d'exequir sias funczi-uns, surpiglia il vicepresident u la vicepresidente la substituziun ed ademplescha tuttas obligaziuns dal presidi.
- ² Il cussegl federal po surdar tschertas cumpetenzas presidialas al vicepresident u a la vicepresidente.

Art. 29 Represchentaziun

Il president u la presidenta da la confederaziun represchenta il cussegl federal en Svizra ed en l'exteriur.

Art. 30 Contact cun ils chantuns

Il president u la presidenta da la confederaziun tgira ils contacts da la confederaziun cun ils chantuns en las fatschentas communablas da natira generala.

Terz chapitel: Il chancelier federal u la chanceliera federala

Art. 31 Funcziuns

- ¹ Il chancelier federal u la chanceliera federala è il schef dal stab dal cussegl federal.
- ² Il chancelier federal u la chanceliera federala:
 - a. sustegna il president u la presidenta da la confederaziun ed il cussegl federal tar l'adempliment da lur incumbensas;
 - b. ademplescha vers l'assemblea federala las incumbensas ch'èn vegnidas adossadas ad el tras la constituziun u tras las leschas.

Art. 32 Organisaziun

¹ Il chancelier federal u la chanceliera federala dirigia la chanzlia federala ed ha vers quella la medema posiziun sco il schef u la scheffa d'in departament.

² Ils vicechanceliers u las vicechancelieras substitueschan il chancelier federal u la chanceliera federala.

³ L'organisaziun e la direenziun da la chanzlia federala sa drizzan, cun resalva d'ordinaziuns spezialas dal cussegl federal, tenor las disposiziuns per l'entira administraziun federala, cun excepziun da la part davart ils secretariats generals.

Art. 33 Cussegliaziun e sustegniment

Il chancelier federal u la chanceliera federala:

- a. cusseglia e sustegna il president u la presidenta da la confederaziun ed il cussegl federal tar la planisaziun e coordinaziun sin il plaun guvernamental;
- b. sbozzescha per il president u la presidenta da la confederaziun ils plans da lavur e da fatschenta e surveglia la realisaziun da quels;
- c. cooperescha tar la preparaziun e la deliberaziun da las tractativas dal cussegl federal;
- d. prepara en stretga collavuraziun cun ils departaments ils rapports dal cussegl federal a l'assemblea federala davart las directivas da la politica guvernamentala e davart la gestiun dal cussegl federal;
- e. cusseglia il president u la presidenta da la confederaziun ed il cussegl federal tar la direenziun cumplexsiva da l'administraziun federala e surpiglia funcziuns da surveglianza;
- f. sustegna il cussegl federal en sias relaziuns cun l'assemblea federala.

Art. 34 Coordinaziun

Il chancelier federal u la chanceliera federala procura per la coordinaziun tranter ils departaments.

Art. 35 Infurmaziun

¹ Il chancelier federal u la chanceliera federala prenda en il rom da las disposiziuns dal cussegl federal las mesiras adattadas per infurmar la publicitad.

² El u ella procura per l'infurmaziun interna tranter il cussegl federal ed ils departaments.

Quart chapitel: Secretaris e secretarias dal stadi

Art. 36 Posiziun

¹ Il cussegl federal po engaschar fin diesch secretaris e secretarias dal stadi per sustegnair e distgargiar ils schefs e las scheffas dals departaments.

² Quels e quellas èn suttames/sas al schef u a la scheffa dal departament cumpetent.

Art. 37 Funcziuns

¹ Ils schefs e las scheffas dals departaments surdattan als secretaris ed a las secretarias dal stadi funcziuns directivas sin impurtants secturs d'incumbensas dal departament u, sch'il cussegl federal dat ses consentiment, incumbensas interdepartamentalas d'impurtanza particulara.

² Ils secretaris e las secretarias dal stadi pon represchentar lur schef u scheffa dal departament tenor las directivas da quel/la.

Art. 38 Responsabladad

Ils secretaris e las secretarias dal stadi èn responsabels/blas per las incumbensas surpigliadas vers lur schef u scheffa dal departament.

Art. 39 Elecziun

¹ Sin la proposta dal schef u da la scheffa dal departament elegia il cussegl federal ils secretaris e las secretarias dal stadi e fixescha lur funcziuns tenor l'artitgel 37 alinea 1.

² Suenter mintga renovaziun totala dal cussegl federal elegia quel er danovamain ils secretaris e las secretarias dal stadi.

³ Il cussegl federal po tenor l'artitgel 65quinquies da la lescha davart las relaziuns tranter ils cussegls pretender lur conferma tras l'assemblea federala.

Art. 40 Finiziun da la funcziun

¹ Il cussegl federal po, sin proposta dal schef u da la scheffa dal departament cumpetent, relaschar ils secretaris e las secretarias dal stadi da tut temp ord lur funcziun.

² Ils secretaris e las secretarias dal stadi pon da tut temp desister da lur funcziun.

Art. 41 Relaziun da servetsch

Il cussegl federal regla la relaziun da servetsch dals secretaris e da las secretarias dal stadi.

Terz titel: L'administraziun federala

Emprim chapitel: Direcziun e princips da direcziun

Art. 42 Direcziun

¹ Il cussegl federal ed ils schefs e las scheffas dals departaments dirigian l'administraziun federala.

² Mintga commember dal cussegl federal maina in departament.

³ Il cussegl federal reparta ils departaments sin ses commembers. Quels èn obligads da surpigliar il departament che vegn surdà ad els.

⁴ Il cussegl federal po da tut temp reparter danovamain ils departaments.

Art. 43 Principi directivs

¹ Il cussegl federal ed ils schefs e las scheffas dals departaments fixeschan finamiras e prioritads per l'administraziun federala.

² Sch'els surdattan l'adempliment direct d'incumbensas ad organisaziuns per projects u ad unitads da l'administraziun federala, dattan els er a quellas las competenzas necessarias ed ils meds necessaris.

³ Els giuditgeschan las prestaziuns da l'administraziun federala ed examineschan periodicamain las finamiras ch'els han dà ad ella.

⁴ Els dattan gronda atenziun a la tschernia ed a la scolaziun ulteriura dals collavurats e da las collavuraturas.

Segund chapitel: Ils departaments

Emprima part: Ils schefs e las scheffas dals departaments

Art. 44 Direcziun e responsabladad

¹ Il schef u la scheffa dal departament maina il departament e porta persuerter la responsabladad politica.

² Il schef u la scheffa dal parlament:

- a. fixescha las lingias fundamentalas per la direcziun;
- b. surdat, uschenavant che quai è necessari, l'adempliment direct da las incumbensas dal departament a las unitads administrativas sutordinadas ed als collavurats ed a las collavuraturas;
- c. fixescha l'organisaziun dal departament en il rom da questa lescha.

Art. 45 Meds directivs

Entaifer il departament dispona il schef u la scheffa dal departament da princip da dretgs illimitads da dar directivas, da controllar e d'intervegnir persunalmain en ina fatschenta. Resalvadas èn disposiziuns particularas per singulas unitads administrativas u competenzas regladas spezialmain tras la legislaziun federala.

Art. 46 Collavurats persunals e collavuraturas persunalas

Il schef u la scheffa dal departament po engaschar collavurats persunals u collavuraturas persunalas e circumscriber lur incumbensas.

Art. 47 Infurmaziun

Il schef u la scheffa dal departament prenda en enclegientscha cun la chanzlia federala las mesiras preventivas adattadas per l'infurmaziun davart l'activitad dal departament e fixescha tgi ch'è responsabel per l'infurmaziun.

Segunda part : Secretariats generals

Art. 48 Posiziun

¹ Mintga departament dispona d'in secretariat general sco servetsch da stab general dal departament. A quel pon er vegnir surdadas autras incumbensas da stab.

² Il secretari general u la secretaria generala è il schef dal stab dal departament.

Art. 49 Funcziuns

¹ Il secretariat general sustegna il schef u la scheffa dal departament tar la planisaziun, l'organisaziun e coordinaziun da l'actividad dal departament sco er tar decisiuns che cumpetan al schef u a la scheffa dal departament.

² El ademplescha funcziuns da surveglianza tenor las ordras dal schef u da la scheffa dal departament.

³ El procura che las planisaziuns e las activitads dal departament vegnian coordinadas cun quellas dals auters departaments e dal cussegl federal.

⁴ El sustegna il schef u la scheffa dal departament tar la preparaziun da las tractativas dal cussegl federal.

Terza part : Gruppas ed uffizis

Art. 50 Posiziun e funcziun

¹ Ils uffizis èn las unitads purtadras da l'administraziun; els procuran las fatschentas da l'administraziun.

² Il cussegl federal fixescha cun in'ordinaziun la partiziun da l'administraziun en uffizis. El surdat als uffizis champs da lavur uschè coerents sco pussaivel.

³ Il cussegl federal reparta ils uffizis sin ils departaments tenor criteris da la dirigibladad, da la coerenza da las incumbensas sco er da l'equiliber material e politic. El po da tut temp reparter ils uffizis danovamain.

⁴ Ils schefs e las scheffas dals departaments fixeschan ils principals organisatoris dals uffizis attribuids a lur departaments. Cun il consentiment dal cussegl federal pon els cumpigliar ils uffizis en gruppas.

⁵ Ils directurs e las directuras dals uffizis fixeschan l'organisaziun detagliada da lur uffizis.

Art. 51 Incaricas da prestaziun

Il cussegl federal po dar incaricas da prestaziun a gruppas ed uffizis determinads e fixar il grad da l'indipendenza necessaria per quest intent.

Art. 52 Direcziun e responsabladad

Ils directurs e las directuras da las gruppas e dals uffizis èn responsabels vers lur superiors per la direcziun da las unitads administrativas suttemessas ad els u ad ellas sco er per l'adempliment da las incumbensas surdadas ad els u ad ellas.

Quart titel: Cumpetenzas, planisaziun e coordinaziun

Emprim chapitel: Cumpetenzas

Art. 53 Decisiuns

- ¹ Mintgamai tenor la muntada d'ina fatschenta decida u il cussegl federal, in departament, ina grappa u in uffizi.
- ² Il cussegl federal fixescha cun in'ordinaziun quala unitad administrativa ch'è cumpetenta per la decisiun en singulas fatschentas u en entirs secturs da fatschenta.
- ³ Sch'ils departaments na pon betg vegnir perina concernent la cumpetenza en in cas singul, decida il president u la presidenta da la confederaziun.
- ⁴ Las unitads administrativas surordinadas ed il cussegl federal pon da tut temp reservar la decisiun da singulas fatschentas per sasez.
- ⁵ Resalvadas èn las cumpetenzas ch'èn da resguardar stringentamain tenor la legislaziun davart la giurisdicziun federala. Sch'il recurs al cussegl federal n'è betg admissibel, po il cussegl federal dar las directives a l'autorità cumpetenta da l'administraziun federala co i saja da decider conform a la lescha.
- ⁶ Fatschentas van per raschuns da dretg vi sin il departament cumpetent en chaussa, uschenavant ch'igl è da prender decisiuns ch'èn tenor la lescha davart la giurisdicziun federala suttemessas al recurs da dretg administrativ al tribunal federal. Il recurs da dretg administrativ cunter decisiuns dal cussegl federal tenor l'artitgel 98 litera a da lezza lescha resta resalvà.

Art. 54 Legislaziun

- ¹ Il cussegl federal po surdar la cumpetenza da relaschar normas da dretg als departaments. El resguarda qua la muntada da questas normas da dretg.
- ² In transferiment da la legislaziun sin gruppas ed uffizis è be admissibel, sch'ina lescha federala u in conclud federal liant generalmain dat l'autorisaziun latiers.

Art. 55 Dretg da suttascriver

- ¹ Il schef u la scheffa dal departament po autorisar las suandantas personas da suttascriver fatschentas determinadas en ses num u per sia incarica:
 - a. secretaris e secretarias dal stadi;
 - b. secretaris generals u secretarias generalas u las personas che substitueschan quels u quellas;
 - c. commembers da la direcziun da gruppas ed uffizis.
- ² L'autorisaziun po er includer la suttascripziun da decisiuns ch'èn suttemessas al recurs da dretg administrativ.
- ³ Ils directurs e las directuras da las gruppas u dals uffizis reglan l'autorisaziun da suttascriver per lur sector.

Art. 56 Relaziuns uffizialas

¹ Il cussegl federal fixescha ils princips per la tgira da las relaziuns internaziunalas tras l'administraziun federala.

² Il contact cun las regenzas chantunalas è chaussa dal cussegl federal e dals scheffs e da las scheffas dals departaments.

³ Ils directurs e las directuras da las gruppas e dals uffizis han contacts directs cun autras autoritads ed uffizis federals, chantunals e communalas sco er cun privats en il rom da lur cumpetenzas.

Segund chapitel: Planisaziun, coordinaziun e cussegliaziun

Art. 57 Planisaziun

Ils departaments, las gruppas ed ils uffizis planiseschan lur activitads en il rom da la planisaziun globala dal cussegl federal. Ils departaments dattan conuschent las planisaziuns al cussegl federal.

Art. 58 Activitad da coordinaziun sin il plaun guvernamental

Il cussegl federal e sias cumissiuns sco er la chanzlia federala liquideschan las incumbensas da coordinaziun surdadas ad els tras la constituziun e las leschas. Els pon surdar quels pensums als secretaris ed a las secretarias dal stadi che s'occupan da quellas chaussas.

Art. 59 Conferenza dals secretaris generals

¹ La conferenza dals secretaris generals dirigia sut la direcziun dal chancelier federal u da la chanceliera federala l'activitad da coordinaziun en l'administraziun federala.

² Uschè lunsch ch'i n'exista betg in organ da coordinaziun spezial per pensums determinads u per fatschentas determinadas, ademplescha la conferenza senza incumbensas da coordinaziun, particularmain per preparar fatschentas dal cussegl federal.

³ Ella po tenor conclus dal cussegl federal prender a mauns fatschentas interdepartamentalas e las preparar per mauns dal cussegl federal.

Art. 60 Conferenza d'infurmaziun

¹ La conferenza d'infurmaziun sa cumpona da las personas da la chanzlia federala e dals departaments ch'èn responsabls per l'infurmaziun.

² Ella s'occupa da problems actuals d'infurmaziun dals departaments e dal cussegl federal; ella coordinescha e planisescha l'infurmaziun.

³ La persuna da la chanzlia federala ch'è responsabla per l'infurmaziun maina la conferenza.

Art. 61 Ulteriurs organs permanents da stab, da planisaziun e coordinaziun

Il cussegl federal ed ils departaments pon engaschar ulteriurs organs da stab, da planisaziun e da coordinaziun sco conferenzas instituzionalisadas u sco unitads administrativas independentas.

Art. 62 Organisaziuns da projects interdepartamentalas

Il cussegl federal po furmar organisaziuns da projects per elavurar impurtantas incumbensas interdepartamentalas ch'èn limitadas temporarmain. Per la direcziun dal project po el engaschar in secretari u ina secretaria dal stadi.

Art. 63 Cussegliaziun externa

¹ Il cussegl federal ed ils departaments pon dumandar cussegls d'organisaziuns e da persunas che n'appartegnan betg a l'administraziun federala.

² Per las cumissiuns extraparlamentaras relascha il cussegl federal disposiziuns davart la cumposiziun, l'elecziun, las incumbensas e davart la procedura.

Tschintgavel titel: Disposiziuns singulas e finalas

Emprim chapitel: Posiziun giuridica

Art. 64 Sedia uffiziala

La citad da Berna è la sedia uffiziala dal cussegl federal, dals departaments e da la chanzlia federala.

Art. 65 Domicil dals commembers dal cussegl federal e dal chancelier federal u da la chanceliera federala

Ils commembers dal cussegl federal ed il chancelier federal u la chanceliera federala pon tscherner libramain lur domicil, els ston dentant pudair cuntanscher en curt temp lur sedia uffiziala.

Art. 66 Incompatibladad professiunala

¹ Ils commembers dal cussegl federal, il chancelier federal e la chanceliera federala sco er ils secretaris e las secretarias dal stadi na dastgan betg exequir ni in auter uffizi da la confederaziun, ni in uffizi d'in chantun, ni in'otra professiun ni in mastergn.

² Els na dastgan er betg avair il post da directurs e directuras u d'administraturs ed administraturas u da commembers da l'administraziun, da l'organ da surveglianza u da l'organ da controlla tar organisaziuns che pratitgeschan in'activad economica.

Art. 67 Incompatibladad familiara

¹ Parents e quins en lingia directa e fin e cun il quart grad en la lingia laterala sco er consorts, consorts da soras e consorts da frars na pon betg esser a medem temp commembers dal cussegl federal.

² Questa regulaziun vala er per secretaris e secretarias dal stadi sco er tranter els, tranter il chancelier federal u la chanceliera federala ed ils commembers dal cussegl federal.

Art. 68 Consegnaziun da las actas

Il cussegl federal po relaschar disposiziuns davart la restituziun d'actas da servetsch da persunas ch'exequeschan ina funcziun publica, che stattan en ina relaziun da servetsch u d'incarica da natira da dretg public u da dretg privat cun la confederaziun u che han abandonà questa relaziun.

Segund chapitel: Approvaziun da dretg chantunal ed internaziunal

Art. 69

¹ Leschas ed ordinaziuns dals chantuns èn da suttametter a la confederaziun per l'approvaziun, uschenavant ch'ina lescha federala u in cochluss federal liant generalmain prevesa quai. L'approvaziun è premissa per la valaivladad.

² Ils departaments dattan l'approvaziun. En cas disputaivels decida il cussegl federal; el po da l'approvaziun cun resalvas.

³ Il cussegl federal è competent per la refusa en cas da leschas ed ordinaziuns, l'assemblea federala en cas da contracts da dretg internaziunal.

Terz chapitel: Disposiziuns finalas

Art. 70 Abrogaziun da la lescha davart l'organisaziun da l'administraziun

La lescha federala dals 19 da settember 1978 davart l'organisaziun e la gestiun dal cussegl federal e da l'organisaziun da l'administraziun federala (lescha davart l'organisaziun da l'administraziun [LOA]) vegn abrogada.

Art. 71 Engaschament da secretaris e secretarias dal stadi

Ils secretaris e las secretarias dal stadi èn inclus/as en la limitaziun da las plazzas (art. 2 da la lescha federala dals 4 d'october 1974 davart las mesiras per meglierar las finanzas federalas).

Art. 72 Referendum ed entrada en vigor

¹ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

² Il cussegl federal fixescha la data da l'entrada en vigor.

Midada d'autras leschas federalas

1. La lescha davart la responsabladad vegn midada sco suonda :

Art. 1 al. 1 lit. b^{bis}

¹ A las disposiziuns da questa lescha èn suttamessas tuttas personas, a las qualas igl è vegnì surdà l'execuziun d'in uffizi public da la confederaziun, numnadamain :
b^{bis}. ils secretaris dal stadi ;

2. La lescha davart las relaziuns tranter ils cussegls vegn midada sco suonda :

Art. 65bis al. 1

¹ Ils commembers dal cussegl federal sa pon laschar substituir en cumissiuns parlamentaras tras secretaris dal stadi ed en encliegientscha cun il president da la cumissiun tras lur secretaris generals u tras ils schefs da gruppas ed uffizis.

Art. 65^{quinquies}

¹ Ils commembers dal cussegl federal sa pon laschar substituir en las tractativas dals dus cussegls tras secretaris dal stadi, uschenavant che quels vegnan confermads da l'assemblea federala. L'artitgel 65ter ainea 2 vala conform a ses senn.

² La conferma succeda per ils secretaris dal stadi ch'il cussegl federal ha menziunà sin ina glista.

³ Sin giavisch da la majoritad d'in cussegl ha il schef dal departament cumpetent da preschentar personalmain ina fatschenta en quest cussegl.

3. La lescha federala davart la procedura administrativa vegn midada sco suonda :

Art. 47a

C.^{bis} Recurs
cunter decisziuns
dals uffizis
federalis

L'emprima instanza per recurs cunter decisziuns dals uffizis federalis è il departament. Exceps èn ils cas :

- a. dal recurs da dretg administrativ directamain al tribunal federal (art. 98 lit. c a la fin LOG ;
- b. dal recurs ad ina instanza speziala (art. 47 al. 1 lit. b) ;
- c. dal recurs cun laschar or il departament (art. 47 al. 2-4) ;
- d. da la decisiun definitiva (art. 46 lit. c e d sco er art. 74 lit. d e e).

4. La lescha federala davart las finanzas da la confederaziun vegn midada sco suonda:

Titel da disposiziun avant l'art. 37

7. chapitel: Rendaquint en cas spezials

Art. 37 Titel material

Manaschis ed instituts independents

Art. 38a Secturs administrativs cun incumbensas da prestaziun

¹ En secturs administrativs per ils quals igl exista ina incumbensa da prestaziun tenor igl artitgel 51 da la lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun sco er ina contabilitad detagliada da manaschi, po il cussegl federal reglar il rendaquint tenor questa lescha en l'interess d'ina activitad administrativa economica. En quest cas pon las prescripziuns particularas prevair divergenzas dals singuls principis da la contabilitad segund l'artitgel 3 sco er da l'obligaziun da far dumondas per credits posteriurs segund l'artitgel 17.

² Il rendaquint tenor las prescripziuns particularas furma ina part dal quint dal stadi e dal preventiv federal.

5. La lescha federala dals 4 d'october 1974 davart las mesiras per meglierar las finanzas federalas vegn midada sco suonda:

Art. 2a Titel material ed al. 2

Excepziuns

² Il cussegl federal po relaschar or da la limitaziun da plazzas secturs, per ils quals existan ina incumbensa da prestaziun segund l'artitgel 51 da la lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun sco er prescripziuns particularas per il rendaquint segund l'artitgel 38a da la lescha davart las finanzas dals 6 d'october 1989.

PP
SPED. POSTALA

Spediziuns enavos a
la controlla d'abitants
da la vischnanca

Recumandaziun a votantas e votants

Il cussegl federal ed il parlament recumandan a votantas e votants per ils motivs allegads da vuschar ils 9 da zercladur 1996 sco suonda:

- **GEA** a la cuntraproposta da l'assemblea federala dals 21 da december 1995 tar l'iniziativa dal pievel «Purs e consuments – per in'agricultura datiers da la natira»
- **GEA** a la lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun (LORA) dals 6 d'october 1995